

Темэр: БжыгъэцІэм и мыхьэнэр.

Мурадымрэ кьалэнхэмрэ.

Кьалэнхэр:

- бжыгъэцІэхэр пэжу ттхыуэ зедгъэсэн;
- ди бзэм пэжу кыщыдгъэсэбэпыфу зедгъэсэн;
- БжыгъэцІэхэм ди гъащІэм щаІэ мыхьэнэр.
- Дэнэ деж дэ гъащІэм бжыгъэхэм дащыхуэзэр?

Щэныгъэ ягъуэтынымкІэ.

Зезыгъэужь Іыхьэр.

- 1.БжыгъэцІэхэр адреј псалъэ лъэпкыгъуэхэм кыхагъэкІыфу егъэсэн.
- 2.БжыгъэцІэхэм я тхыкІэ хабзэхэр егъэщІэн.
- 3.БжыгъэцІэхэр падежкІэ зэрахъуэкІыфу зрагъасэ.

Гъэсэныгъэ и лъэныкыуэкІэ.

- 1.ЕджакІуэхэм захегъэщІэн зыр зым дэІэпыкыун зэрыхуейр.
- 2.Хэкум и тхыдэр щІэн зэрыхуейр зэхащІэн. Дыкъэзыухъуреихь дунейм и дахагъэр зэхащІэу, а дахагъэр псалъэ дахэкІэ кыжаІэфу есэн.
- 3.Предметхэм яку дэль зэпыщІэныгъэр зэхегъэщІэн.

Урокым и кІэм дызыхуэкІуэнур.

Предметнэ: бжыгъэцІэхэм я разрядхэр зэхагъэкІыфу, бжыгъэцІэхэр тхыбзэми, жьабзэми щыуагъэншэу кыщагъэсэбэпыфу, бжыгъэцІэхэр хэту текст зэхалъхьэфу есэн.

Метапредметнэхэр. Я гупсысэхэр тыншу кьаІуэтэфу, текстыр зэрызэхалъхьэ хабзэхэр ящІэу есэн.

Урокым и екІуэкІыкІэр

Хуэзыгъэхьэзыр.

ЕгъэджакІуэм. Фи махуэ фІыуэ, цыкІухэ!

ЕджакІуэхэм. НэхьыфІыжу!

Ди нобэрей дерсым сыфщогугъу нэжэгужэу, гукъыдэж фи́у, жыджэру фылэжьэну.

1. Ауэ дызэдэлэжьэи ипэ́к, гуп-гупурэ зыдгуэшыи хуейщи, мы смайлик цы́кхэр кьэдгъэсэбэпурэ зыдгуэшынуш.

Мыхэр псори я плы́фэ́к зэхуэдэкъым. Зыр уафэ кьащхуэм и плы́фэ́щ. Адрейр дыгъэм ещхуэ гъуэжьщ. Ещанэр щы́льэ щхуэант́эм и плы́фэ́щ.

Смайлик кьащхуэр зигу ирихьахэм ахэр кьафщти фэ зы гуп фыху́нщ, смайлик гъуэжь зигу ирихьахэр ет́уанэ гуп ху́нщ, смайлик щхуэант́э кьэзыщтэхэр ещанэ гуп тщы́нщ.

Еджакхуэхэр кьыдэкхуэрэ смайлик цы́кхэр кьащтэ, плы́фэ кьыхахам елы́тауэ я т́ысып́эхэр яхуэ́жри, гупищ мэхуэ.

Гупхэр хьэзыр щыхуаќэ, япэ лэжьыгъэм щы́додзэ.

Егъэджакхуэм:

Цы́кхэ, фи партэхэм псалъэхэр зэрыт карточкэхэр телъщ. Фэ фи лэжьыгъэр – карточкэхэр письмоульэм дэлъхьэнырщ, псалъэр зыщыщ псалъэ лъэпкыгъуэм ехьэл́ауэ. Псори зэгъусэу дыздэлэжьэнуш, дэтхэнэ зыри жыджэру зэрылэжьэным фыху́щэкхуэ.

Письмоульэхэм тетхэхэм девгъэплъыт. Псалъэ лъэпкыгъуэхэм щыщу фэ фымыщыху кьыхэќмэ, лъэныкхуэќэ фогъэт́ыль.

Деплъынщ лэжьыгъэр зэрывгъэзэщ́ам.

1 гуп-фыкъеджэт, сыт хуэдэ псалъэхэр дэфлхьа «Щы́лэ́цлэ» зытет письмоульэм.

Псалъэхэм кьоджэ: губгъуэ, дыгъэ, мэз, жыг, джэду, Маринэ, ст́ол, партэ, тхылы́льэ, бостей, унэ, мыщэ.

Фыпсэу, цы́кхэ, фыарэзы псори? Зыгуэр дыщызыгъун кьыфхэт?

Иджы фи гупым щыщ гуэрым кьызжеф́лэт щы́лэ́цлэ́к зэджэр. Хэт кьызжи́эн?

Сабийхэм я жэуапыр: щы́лэ́цлэм предмет кьегъэлы́агъуэ. Ар жэуап хуохуэ хэт? е сыт? ушщ́эхэм.

2 гуп-фыкъеджэт, сыт хуэдэ псалъэхэр дэфлхьа «Плы́фэ́цлэ» зытет письмоульэм.

Псалъэхэм къоджэ: плъыжь, дахэ, хуабэ, къабзэ, ин, цыкIу, гъуабжэ, баринэ, лъагэ, къащхьуэ.

Фыпсэу, цыкIухэ, фыарэзы псори? Зыгуэр дыщIызыгъун кыфхэт?

Иджы фи гупым щыщ гуэрым кызыжефIэт плъыфэцIэкIэ зэджэр. Хэт кызыжиIэн?

Сабийхэм я жэуапыр: плъыфэцIэм предметым и щытыкIэ кьегъэлыагъуэ. Ар жэуап хуохъу сыт хуэдэ?, дэтхэнэ?, дэтхэнэрей? упщIэхэм.

2 гуп-фыкъеджэт, сыт хуэдэ псалъэхэр дэфлхьа «Глагол» зытет письмоульэм.

Псалъэхэм къоджэ: псэлъэн, жэн, кIэлъыкIуэн, пщэфIэн, кIэрыгъэпщIэн, зыкIэрыгъэщIэн, бгъэдыхьэн, гъэкъэбзэн, дын, щыгуфыкIын.

Иджы фи гупым щыщ гуэрым кызыжефIэт глаголкIэ зэджэр. Хэт кызыжиIэн?

Сабийхэм я жэуапыр: плъыфэцIэм предметым илэжьыр е кыщыщIыр кьегъэлыагъуэ. Ар жэуап хуохъу сыт ищIэр?, сыт кыщыщIыр?, упщIэхэм.

Фыпсэу, пэж дыдэщ. Фыарэзы псори? Зыгуэр дыщIызыгъун кыфхэт?

Иджы девгъэплъыт, цыкIухэ, сыт хуэдэ псалъэхэр къэна?

Псалъэхэм йоджэ: зы тху, пщIы. плIы, тIощI, щэщI.

Дэ ди къалэныр мы псалъэхэр сыт хуэдэ псалъэ лъэпккыгъуэми къэтщIэн хуейуэ аращ.

Сыту пIэрэ мы псалъэхэм къагъэлыагъуэр. ИIэт девгъэгупсысыт.

Жэуапыр: бжыгъэ къагъэлыагъуэ.

Сыт бжыгъэхэр къэбгъэсэбэпурэ пщIэ хъунур

Предметхэм я бжыгъэр е ахэр зэрызэкIэлъыкIуэр кыпхуэщIэнуш.

Щапхъэхэр къэдывгъэхьыт: фи классым еджакIуэ дапщэ щIэс икIи сыт хуэдэ тIысыпIэхэм ахэр щыс?

ЕгъэджакIуэ: Дэ нобэ къэтщIащ а псалъэхэм предметхэм я бжыгъэр е ахэм я зэкIэлъыкIуэкIэр кызыэрагъэлыагъуэр.

СыткIэ деджэ хъуну пIэрэ апхуэдэ псалъэхэм

ЕджакIуэ: Ар псалъэ лъэпккыгъуэщ. БжыгъэцIэщ.

2.Девгъэплъыт доскам ит усэм

Дэ ди классым
Цыхуу щӀэсыр
Классым щӀэзми,
Хэткъым зы
Щымыгъуазэу
Зыр зэ къапщтэм
Зэрымахур занщӀэу пщӀы.
ПщӀы щыхунур
Зыр зэ къапщтэу

КъыщӀэкӀам
Хэплъхьэжмэщ бгъу.
Ауэ дэнэ зыдэщӀэр
Зы къэтщтам
Хэтлъхьэну бгъур?
Ар диӀарэ
Хэтлъхьэжамэ.
ДиӀэ хьуат
ИтӀанэ пщӀыр.

Усэм бжыгъэ зыхэт псалъэхэр къыщыгъуэтын.

- Сыт хуэдэ бжыгъэ мы псалъэхэм хэтыр?

- Зы, пщӀы, бгъу.

- Сыт мыбыхэм псалъэ лъэпкъыгъуэкӀэ дызэреджэр?

-БжыгъэцӀэщ.

Фэ къэфщӀащ нобэ дызытепсэлтыхьынур. Идывгъатхэт темэм и
цӀэр тетрадхэм.

Сыт бжыгъэцӀэкӀэ дызэджэр?

Предметхэм я бжыгъэр е предметхэр щабжкӀэ ахэр
зэрызэкӀэлыкӀуэр къэзыгъэлыагъуэ бжыгъэхэм бжыгъэцӀэкӀэ
йоджэ.

Дэ бжыгъэхэм махуэ къэс дахуозэ.

3. АтӀэ зэпеуэхэм щӀэддзэнти: гупитӀу зыдогуэш. Зы гупым
къащӀэн хуейр къагупсыс, адрейхэм абы и жэуапыр къат. Псалъэм
папщӀэ, сэ жызоӀэ:

Ӏэр Ӏэпхьуамбэу...адрейм къыпещэ: тху мэхьу.

I гуп II гуп

Тумэну пщӀыр сомищэ мохьу

Илъэсу щэр зы лӀэщӀыгъуэ мэхьу

Дакъыкъэу хыщӀыр зы сыхьэт мэхьу

Жэщ – махуэ щэщӀыр зы мазэ мэхьу

Илъэсу щитхур лIэщIыгъуитху мэхъу
Дакъикъэу щичыр сыхъэтитху мэхъу

ЕгъэджакIуэм: ФIы дыдэу фылэжьащ. Тэмэмщ. АтIэ иджы II гупым
ята жэуапхэм девгъэплъыт. «Зы» бжыгъэцIэр щыIэцIэм и дэнэ
лъэныкъуэкIэ щыт? (И пэкIэ щытщ) адреихэр щыIэцIэм и ужькIэ
щытщ», - жиIэу езыхэм вывод идогъэщI, щапхъэхэм еплъкIэрэ.

4.- Иджы дывгъэджэгут. Сэ упщIэ жызоIэ фэ жэуапыр фи
тетрадхэм ивотхэ.

Сыт хуэдэ илъэсым укъальхуа?

Укыщальхуа мазэр.

Илъэс дапщэ ухърэ?

Сыт хуэдэ еджапIэра ущеджэр?

Едапщанэ классра ущеджэр?

Нобэ урок дапщэ уиIэр?

Фи классым хъыджэбз цIыкIу дапщэ щIэсыр?

ЩIалэ цIыкIуу дапщэ?

Едапщанэ партэ уздэщысыр?

ТIурытIу зэгъусэу ягъэзащIэ лэжьиIэ.

Иджы къэфхутэт къывбгъэдэсымрэ фэрэ хэт нэхъыжьми, дапщэкIэ
фызэрынэхъыжьыр? Мазэ бжыгъэмрэ махуэмрэ кыжыIэн.

5.- БжыгъэцIэхэр я къэхъукIэ я зэхэтыкIэ елбытауэ гуп дапщэу
игуэшрэ? Доскам ит псальэхэм еплъурэ вывод щIын.

- БжыгъэцIэхэр гупиплIу егуэш:

Зэрабж	ЗэрызэкIэлъыкIуэ	Зэрагуэш	Къутахуэ
тIу	етIуанэ	тIурытI	щанэ
щы	еплIанэ	щырыщ	плIанэ

тЮщІ	епщыкІузанэ	ТЮщІ-тЮщІ	тхуанищ
------	-------------	-----------	---------

6.БжыгъэцІэхэр кыхэфтхыкІ, зыхуэдэ лІэужьыгъуэр вгъэбелджылы, псальэухам зэрыхэува пкыгъуэр жыфІэ.

Унэ ебланэм кыпыщІыхъауэ зы чэт кыпытщ, абы щІэтщ зы тІы хужьрэ зы тІы фІыцІэрэ. Чэтым ущІыхьэрэ тІы хужьым зытебдзэмэ, щІы кьатиблкІэ удридзеинурэ дунейм утридзэжынущ, тІы фІыцІэм зытебдзэмэ, щІы кьатиблкІэ уридзыхынущ. Ар жиІэри хьыджэбз нэхъыщІэри матэм кьрагъэтІысхьэри кьыдрахъеижащ.

«Мыщэ и кьуэ Батыр» таурыхьым щыщ пычыгъуэ.

7.- Я зэхэтыкІэ елытауэ бжыгъэцІэхэр дауэ зэщхьэщыкІрэ?

- Я зэхэтыкІэ елытауэ бжыгъэцІэхэр щыуэ зэщхьэщокІ:
кызыэрыкІуэ, зэхэль, зэхэт (простые, сложные, составные) Щапхъэ:
зы, пщыкІущ, тЮщІрэ тІу.

Доскам.

КызыэрыкІуэ	Зэхэль	Зэхэт
блы	пщыкІущ	ЩэщІрэ тІурэ
еянэ	зыщыплІ	ЩитІрэ тЮщІрэ тІурэ
мин	хырых	ЩэрэплІыщІрэ зырэ

8.ЩыІэцІэmrэ бжыгъэцІэmrэ зэгъусэу кьеджэн.

Тхыль(2), жыг(4), шы(6), стІоли(10), мэл(100).

9.Зыщагъэпсэху Іыхьэ.

Зэрабж бжыгъэцІэ жысІэмэ фыкьотэдж. ЗэрызэкІэлъыкІуэ жысІэмэ фыщысщ.

10. АтІэ иджы дывгъэджэгут, цІыкІухэ.

ЕгъэджакIуэм: Сэ бжыгъэцIэр жызоIэ, фэ а бжыгъэцIэр зыхэт
псалъэжьыр живоIэ. Нэхъ япэ жызыIэр токIуэ.

ЕгъэджакIуэм: ЕджакIуэм:

Зы! Зы цIыхум зы цIыхур и шхэпсщ.

Зы хьэнэф зы хьэнэф и пщыжщ.

И зыгъазэ зы мазэщ.

ТIу! НитIыр зэхуэмыдэмэ, зэблоплъ.

ЗэкъуэшитIрэ дзитI зыIутрэ.

Зэхъзэхуэ мэунэри, зэижитI мэунэхъу

Щы! Iэнэр лъакъуищми, щытщ.

ПлIы! Жэм быдзиплIыр зэхуэдэмэ, гъэшыфIэщ.

Тху! Iэпхъуамбитхум дэтхэнэр хэбдзын.

Хы! Гъэрихым шэси ежъэж.

Блы! Вагъуэзэшиблым загъазэмэ
нэху мэщ.

И! Вэрэвийр зэгурымыIуэмэ,
мэващхъуэ.

Бгъу! Бгъу хъуамэ,зы къэтыжщ.

ПщIы! ЩышхэкIэ IэпхъуэмбипщIщ,
щылажъэкIэ Iэпхъуамбитхутщ.

IэпхъуамбипщIыр псэумэ IитIри
узыншэщ.

- АтIэ, цIыкIухэ, мы псалъэжъхэм I-м щыщIэдзауэ пщIым нэс
къыщытхъащи я тхыкIэм теухауэ сыт жыIапхъэ?

ЕджакIуэм: зы – щыIэцIэм и пэкIэ пыхауэ дотх.

2-I0 щыIэцIэм и ужькIэ пыту дотх.

(Мы псалъэжъхэм щыщу зы тхын, псалъэр морфологическэу
зэпкърыхын.

НитIыр – бжыгъ., зэрабжщ, эрг. пад. итщ, дапщэ? упщIэм жэуап
хуохъу, щыIэцIэм пыту ятх.

II. Псалъэухам хэт бжыгъэцIэр зэрыхэува пкъыгъуэр къэгъэлъэгъуэн.

ЩоджэнцIыкIу Алий I990 гъэм къалъхуащ.

Тхылъу къашар тIощIщ.

Сэ еханэ классым сыщоджэ.

1.КарточкэкIэ диктант егъэтхын.

6, 9, 15, 17, 20, 150, 53, 1983, 2009.

2. Яджар егъэбыдылэн.

Лэжь.134— тхыгъэкIэ гъэзэщIэн.

3.КъызэщIэзыкъуэж лэжыгъэ.

Зы мыIэрысей жыгышхуэ щытщ. Абы къудамэ пщыкIуц тетщ. Къудамэ пщыкIутIым мыIэрысэ хырых япытщ. МыIэрысэхэм я зы джабэр хужыщ, адреи джабэр фIыцIэщ. ЕпщыкIуцанэ къудамэм зы мыIэрыси кыпыкIакъым. МыIэрысэ дапщэ пыт къудамэ пщыкIутIым?

Иджы IуэрыIуатэм щыщ таурыхъхэмрэ псысэхэмрэ дигу къэдгъэкIыжынщ.БжыгъэцIэ хатхэр къэтхутэнщ.

4.Оценкэ гъэувын.

5.Унэ лэжыгъэ етын. Лэжыгъэ138.

Ди щIыпIэм щыпсэу псэущхъэхэм теухуауэ Интернетым текст кыщыгъуэтын, бжыгъэцIэ хэtmэ, зыхуэдэр, псалъэхам зэрыхэува пкыгъуэр гъэбелджылын.

Темэр: БжыгъэцІэм и мыхьэнэр.

Мурадымрэ къалэнхэмрэ.

Къалэнхэр:

- бжыгъэцІэхэр пэжу ттхыуэ зедгъэсэн;
- ди бзэм пэжу кыщыдгъэсэбэпыфу зедгъэсэн;
- БжыгъэцІэхэм ди гъащІэм щаІэ мыхьэнэр.
- Дэнэ деж дэ гъащІэм бжыгъэхэм дащыхуэзэр?

Щэныгъэ ягъуэтынымкІэ.

Зезыгъэужь Іыхьэр.

- 1.БжыгъэцІэхэр адреј псалъэ лъэпкыгъуэхэм кыхагъэкІыфу егъэсэн.
- 2.БжыгъэцІэхэм я тхыкІэ хабзэхэр егъэщІэн.
- 3.БжыгъэцІэхэр падежкІэ зэрахъуэкІыфу зрагъасэ.

Гъэсэныгъэ и лъэныкъуэкІэ.

- 1.ЕджакІуэхэм зэхегъэщІэн зыр зым дэІэпыкъун зэрыхуейр.
- 2.Хэкум и тхыдэр щІэн зэрыхуейр зэхащІэн. Дыкъэзыухъурейхь дунейм и дахагъэр зэхащІэу, а дахагъэр псалъэ дахэкІэ кыжаІэфу есэн.
- 3.Предметхэм яку дэль зэпыщІэныгъэр зэхегъэщІэн.

Урокым и кІэм дызыхуэкІуэнур.

Предметнэ: бжыгъэцІэхэм я разрядхэр зэхагъэкІыфу, бжыгъэцІэхэр тхыбзэми, жъабзэми щыуагъэншэу кыщагъэсэбэпыфу, бжыгъэцІэхэр хэту текст зэхалъхьэфу.

Метапредметнэхэр. Я гупсысэхэр тыншу кьаҕуэтэфу, текстыр зэрызэхалхьэ хабзэхэр ящІэу.

Урокым и екҕуэкІыкІэр.

Хуэзыгъэхьэзыр

ЕгъэджакІуэм. Фи махуэ фІыуэ, цІыкІухэ!

ЕджакІуэхэм. НэхьыфІыжу!

Ди нобэрей дерсым сыфшогуугъу нэжэгуужэу, гукьыдэж фиІэу, жыджэру фылэжьэну.

Ауэ дызэдэлэжьэн ипэкІэ, гуп-гупурэ зыдгуэшын хуейщи. Мы смайлик цІыкІухэр кьэдгъэсэбэпурэ зыдгуэшынущ.

Мыхэр псори я плъыфэкІэ зэхуэдэкъым. Зыр уафэ кьашхъуэм и плъыфэщ.

Адрейр дыгъэм ещхъу гъуэжыщ. Ещанэр щІыльэ щхъуантІэм и плъыфэщ.

Смайлик кьашхъуэр зигу ирихьахэм ахэр кьафщти фэ зы гуп фыхъунщ, смайлик гъуэж зигу ирихьахэр етІуанэ гуп хъунщ, смайлик щхъуантІэ кьэзыщтэхэр ещанэ гуп тщІынщ.

ЕджакІуэхэр кьыдэкІыурэ смайлик цІыкІухэр кьаштэ, плъыфэ кьыхахам елытауэ я тІысыпІэхэр яхъуэжри. Гупищ мэхъу.

Гупхэр хьэзыр щыхъуакІэ, япэ лэжыгъэм щІыдодзэ.

ЕгъэджакІуэм:

ЦІыкІухэ, фи партэхэм псалъэхэр зэрыт карточкэхэр телъщ. Фэ фи лэжыгъэр – карточкэхэр письмоульэм дэльхьэнырщ, псалъэр зыщыщ псалъэ лъэпкыгъуэм ехьэллауэ. Псори зэгъусэу дыздэлэжьэнуущ, дэтхэнэ зыри жыджэру зэрылэжьэным фыхуцІэкъу.

Письмоульэхэм тетхахэм девгъэплъыт. Псалъэ лъэпкыгъуэхэм щыщу фэ фымыщІыху кьыхэкІмэ, лъэныкьуэкІэ фогъэтІыль.

Деплтынщ лэжыгъэр зэрывгъээщІам.

І гуп-фыкьеджэт, сыт хуэдэ псалъэхэр дэфлхьа «ЩыІэцІэ» зытет письмоульэм.

Псалъэхэм кьоджэ: губгъуэ, дыгъэ, мэз, жыг, джэду, Маринэ, стІол, партэ, тхылъыльэ, бостей, унэ, мыщэ.

Фыпсэу, цІыкІухэ, фыарэзы псори? Зыгуэр дыщІызыгъун кьыфхэт?

Иджы фи гупым щыщ гуэрым кьызжефІэт щыІэцІэкІэ зэджэр. Хэт кьызжиІэн?

Сабийхэм я жэуапыр: щыІэцІэм предмет кьегъэлыагъуэ. Ар жэуап хуохъу хэт? е сыт? упщІэхэм.

2 гуп-фыкъеджэт, сыт хуэдэ псалъэхэр дэфлъхъа «ПлъыфэцІэ» зытет
письмоульэм.

Псалъэхэм къоджэ: плъыжь, дахэ, хуабэ, къабзэ, ин, цІыкІу, гъуабжэ, баринэ,
лъагэ, къащхъуэ.

Фыпсэу, цІыкІухэ, фыарэзы псори? Зыгуэр дыщІызыгъун кыфхэт?

Иджы фи гупым щыщ гуэрым кызыжефІэт плъыфэцІэкІэ зэджэр. Хэт
кызыжиІэн?

Сабийхэм я жэуапыр: плъыфэцІэм предметым и щытыкІэ къегъэлыагъуэ. Ар
жэуап хуохъу сыт хуэдэ? дэтхэнэ?, дэтхэнэрей? упщІэхэм.

2 гуп-фыкъеджэт, сыт хуэдэ псалъэхэр дэфлъхъа «Глагол» зытет
письмоульэм.

Псалъэхэм къоджэ: псэлыэн, жэн, кІэлъыкІуэн, пщэфІэн, кІэрыгъэпщІэн,
зыкІэрыгъэщІэн, бгъэдыхъэн, гъэкъэбзэн, дын, щыгуфІыкІын.

Иджы фи гупым щыщ гуэрым кызыжефІэт глаголкІэ зэджэр. Хэт кызыжиІэн?

Сабийхэм я жэуапыр: глаголым предметым илэжъыр е кыщыщІыр
къегъэлыагъуэ. Ар жэуап хуохъу сыт ищІэр?, сыт кыщыщІыр?, упщІэхэм.

Упсэу, пэж дыдэщ. Фыарэзы псори? Зыгуэр дыщІызыгъун кыфхэт?

Иджы девгъэплъыт, цІыкІухэ, сыт хуэдэ псалъэхэр къэна?

Псалъэхэм йоджэ: зы тху, пщІы. плІы, тІощІ, щэщІ.

Дэ ди къалэныр мы псалъэхэр сыт хуэдэ псалъэ лъэпкъыгъуэми къэтщІэн
хуейуэ аращ.

Сыту пІэрэ мы псалъэхэм къагъэлыагъуэр. ИІэт девгъэгупсысыт.

Жэуапыр: бжыгъэ къагъэлыагъуэ.

Сыт бжыгъэхэр къэбгъэсэбэпурэ пщІэ хъунур

Предметхэм я бжыгъэр е ахэр зэрызэкІэлъыкІуэр кыпхуэщІэнуш.

Щапхъэхэр къэдывгъэхьыт: фи классым еджакІуэ дапщэ щІэс икІи сыт хуэдэ
тІысыпІэхэм ахэр шыс

ЕгъэджакІуэ: Дэ нобэ къэтщІащ а псалъэхэм предметхэм я бжыгъэр е ахэм я
зэкІэлъыкІуэкІэр кызырагъэлыагъуэр.

СыткІэ деджэ хъуну пІэрэ апхуэдэ псалъэхэм

ЕджакІуэ: Ар псалъэ лъэпкъыгъуэщ. БжыгъэцІэщ.

Девгъэплъыт доскам ит усэм

Дэ ди классым

ЦІыхуу щІэсыр

Классым щІэзми,

Хэткъым зы

Щымыгъуазэу

КыщІэкІам

Хэплъхъэжмэщ бгъу.

Ауэ дэнэ зыдэщІэр

Зы къэтщІам

Хэтлъхъэну бгъур?

Зыр зэ къапщтэм
Зэрымышхур занщІэу пщІы.
ПщІы щыхъунур
Зыр зэ къапщтэу

Ар диІарэ
Хэтлхьэжамэ.
ДиІэ хъуат
ИтІанэ пщІыр.

І. Усэм бжыгъэ зыхэт псалъэхэр къыщыгъуэтын.

- Сыт хуэдэ бжыгъэ мы псалъэхэм хэтыр?
- Зы, пщІы, бгъу.
- Сыт мыбыхэм псалъэ лъэпкъыгъуэкІэ дызэреджэр?
- БжыгъэцІэщ.

Фэ къэфщІащ нобэ дызытепсэлыхьынур. Идывгъатхэт темэм и цІэр тетрадхэм.

Сыт бжыгъэцІэкІэ дызэджэр?

Предметхэм я бжыгъэр е предметхэр щабжкІэ ахэр зэрызэкІэлыкІуэр къэзыгъэлтагъуэ бжыгъэхэм бжыгъэцІэкІэ йоджэ.

Дэ бжыгъэхэм махуэ къэс дахуозэ.

- **Иджы** дывгъэджэгут. Сэ упщІэ жызоІэ фэ жэуапыр фи тетрадхэм ивотхэ.

Сыт хуэдэ илъэсым укъальхуа?

Укъыщальхуа мазэр.

Илъэс дапщэ ухърэ?

Сыт хуэдэ еджапІэра ущеджэр?

Едапщанэ классра ущеджэр?

Нобэ урок дапщэ уиІэр?

Фи классым хъыджэбз цІыкІу дапщэ щІэсыр?

ЩІалэ цІыкІуу дапщэ?

Едапщанэ партэ уздэщысыр?

ТІурытІу зэгъусэу ягъэзащІэ лэжыгъэ.

Иджы къэфхутэт къывбгъэдэсымрэ фэрэ хэт нэхьыжьми, дапщэкІэ фызэрынэхьыжьыр? Мазэ бжыгъэмрэ махуэмрэ къыжыІэн.

6. АтІэ зэпеуэхэм щІэддзэнти: гупитІу зыдогуэш. Зы гупым къащІэн хуейр къагупсыс, адрейхэм абы и жэуапыр къат. Псалъэм папщІэ, сэ жызоІэ: Іэр Іэпхъуамбэу...адрейм къыпещэ: тху мэхъу.

I гуп II гуп
 Тумэну пщыр сомищэ мохъу
 Ильэсу щэр зы лэщыгъуэ мэхъу
 Дакъыкъэу хыщыр зы сыхъэт мэхъу
 Жэщ – махуэ щэщыр зы мазэ мэхъу
 Ильэсу щитхур лэщыгъуитху мэхъу
 Дакъыкъэу щитхур сыхъэтитху мэхъу

Егъэджакъуэм: ФЫ дыдэу фылэжьащ.

7. Тэмэмщ. АтIэ иджы II гупым ята жэуапхэм девгъэплъыт. «Зы» бжыгъэцIэр щыIэцIэм и дэнэ лъэныкъуэкIэ щыт? (И пэкIэ щытщ) адрейхэр щыIэцIэм и ужькIэ щытщ», - жиIэу езыхэм вывод идогъэщI, цапхъэхэм еплъкIэрэ.

- БжыгъэцIэхэр я къэхъукIэ я зэхэтыкIэ елытауэ гуп дапщэу игуэшрэ?
Доскам ит псалъэхэм еплъурэ вывод щын.

- БжыгъэцIэхэр гупиплIу егуэш:

Зэрабж	ЗэрызэкIэлъыкIуэ	Зэрагуэш	Къутахуэ
тIу	етIуанэ	тIурытI	щанэ
щы	еплIанэ	щырыщ	плIанэ
тIощI	епщыкIузанэ	тIощI-тIощI	тхуанищ

БжыгъэцIэхэр къыхэфтхыкI, зыхуэдэ лIэужьыгъуэр вгъэбелджылы, псалъэхам зэрыхуэва пкъыгъуэр жыфIэ.

Унэ ебланэм къыпыщIыхъауэ зы чэт къыпытщ, абы щIэтщ зы тIы хужьрэ зы тIы фIыцIэрэ. Чэтым ущIыхъэрэ тIы хужьым зытебдзэмэ, щIы къатиблкIэ удридзеинурэ дунейм утридзэжынущ, тIы фIыцIэм зытебдзэмэ, щIы къатиблкIэ уридзыхынущ. Ар жиIэри хъыджэбз нэхъыщIэри матэм кърагъэтIысхъэри къыдрахъеижащ.

«Мыщэ и къуэ Батыр» таурыхым щыщ пычыгъуэ.

- Я зэхэтыкIэ елытауэ бжыгъэцIэхэр дауэ зэщхъэщыкIрэ?

- Я зэхэтыкIэ елытауэ бжыгъэцIэхэр щыуэ зэщхьэщокI: кызыэрыкIуэ, зэхэль, зэхэт (простые, сложные, составные) Щапхъэ: зы, пщыкIуш, тIошIрэ тIу.

Доскам.

КызыэрыкIуэ	Зэхэль	Зэхэт
блы	пщыкIуш	ЩэщIрэ тIурэ
еянэ	зыщыплI	ЩитIрэ тIошIрэ тIурэ
мин	хырых	Щэрэ плышIрэ зырэ

7) ЩыIэцIэмрэ бжыгъэцIэмрэ зэгъусэу къеджэн.

Тхыль(2), жыг(4), шы(6), стIоли(10), мэл(100).

Зыщагъэпсэху Iыхъэ.

Зэрабж бжыгъэцIэ жысIэмэ. фыкъотэдж. ЗэрызэкIэлыкIуэ жысIэмэ, фыщысщ.

8. АтIэ иджы дывгъэджэгут, цIыкIухэ.

ЕгъэджакIуэм: Сэ бжыгъэцIэр жызоIэ, фэ а бжыгъэцIэр зыхэт псалъэжыыр жывоIэ. Нэхъ япэ жызыIэр токIуэ.

ЕгъэджакIуэм: ЕджакIуэм:

Зы! Зы цIыхум зы цIыхур и шхэпсщ.

Зы хьэнэф зы хьэнэф и пщыжщ.

И зыгъазэ зы мазэщ.

ТIу! НитIыр зэхуэмыдэмэ, зэблоплъ.

ЗэкъуэшитIрэ дзитI зыIутрэ.

Зэхъзэхуэ мэунэри, зэижитI мэунэхъу

Щы! Iэнэр лъакъуищми, щытщ.

Плы! Жэм быдзиплIыр зэхуэдэмэ, гъэшфIэщ.

Тху! Iэпхъуамбитхум дэтхэнэр хэбдзын.

Хы! Гъэрихым шэси ежъж.

Блы! Вагъуэзэшиблым загъазэмэ

нэху мэщ.

И! Вэрэвийр зэгурымыIуэмэ,

мэващхъуэ.

Бгъу! Бгъу хъуамэ,зы къэтыжщ.

ПщIы! ЩышхэкIэ IэпхъуэмбипщIщ,

щылажъэкIэ Iэпхъуамбитхутщ.

IэпхъуамбипщIыр псэумэ IитIри

узыншэщ.

- АтIэ, цIыкIухэ, мы псалъэжъхэм I-м щыщIэдзауэ пщIым нэс кыщытхъаци я тхыкIэм теухауэ сыт жыIапхъуэ?

ЕджакIуэм: зы – щыIэцIэм и пэкIэ пыхауэ дотх.

2-10 шыІэцІэм и ужькІэ пыту дотх.

(Мы псалъэжъхэм шыщу тІу тхын, псалъитІ морфологическэу зэпкърыхын. НитІыр – бжыгъ., зэрабжщ, эрг. пад. итщ, дапщэ? упщІэм жэуап хуохъу, шыІэцІэм пыту ятх.

10. АтІэ, цІыкІухэ, хъарзынэу дылэжьащ.

8) Псалъэухам хэт бжыгъэцІэр зэрыхэува пкъыгъуэр къэгъэлыгъуэн.

ЩоджэнцІыкІу Алий 1990 гъэм къальхуащ.

Тхылъу къашар тІоцІщ.

Сэ еханэ классым сыщоджэ.

2.КартчкэкІэ диктант егъэтхын.

6, 9, 15, 17, 20, 150, 53, 1983, 2009.

2. Яджар егъэбыдылІэн.

Лэжь.134– тхыгъэкІэ гъэзэщІэн.

3.КъызэщІэзыкъуэж лэжыгъэ.

Зы мыІэрысей жыгышхуэ шытщ. Абы къудамэ пщыкІуш тетщ. Къудамэ пщыкІутІым мыІэрысэ хырых япытщ. МыІэрысэхэм я зы джабэр хужыщ, адреј джабэр фІыцІэщ. ЕпщыкІушанэ къудамэм зы мыІэрыси къыпыкІакъым. МыІэрысэ дапщэ пыт къудамэ пщыкІутІым?

Иджы ІуэрыІуатэм шыщ таурыхъхэмрэ псысэхэмрэ дигу къэдгъэкІыжынщ.БжыгъэцІэ хатхэр къэтхутэнщ.

IV.Оценкэ гъэувын.

V.Унэ лэжыгъэ етын. Лэжыгъэ138.

Ди щІыпІэм шыпсэу псэущхъэхэм теухуауэ Интернетым текст къыщыгъуэтын, бжыгъэцІэ хэтмэ, зыхуэдэр, псалъэухам зэрыхэува пкъыгъуэр гъэбелджылын.